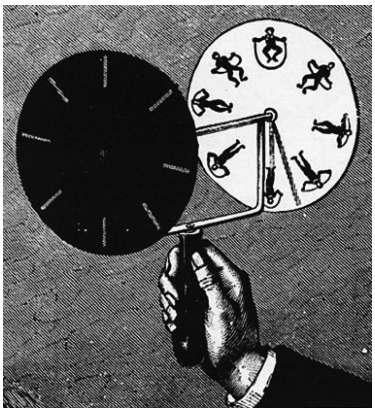
História filmu (v rokoch) :)

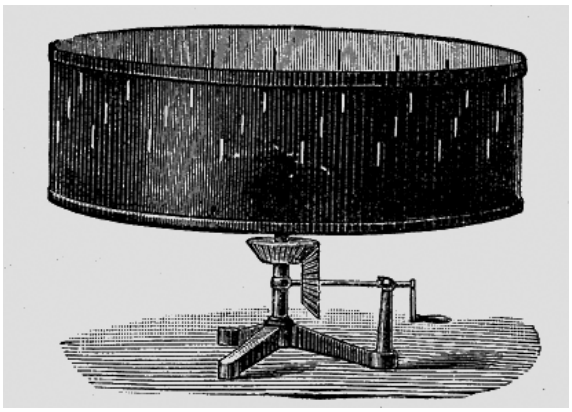
Roku 1789 - predchodcom hororových filmov bolo predstavenie Étienna Robertsa (zvaného Robertson) *Phantasmagoria* premietané za Francúzskej revolúcie v Paríži, v polorozborenej kaplnke. Toto premietanie bolo založené na princípe laterna magika: Robertson použil lampy na pohyblivých vozíkoch, ktorými vytváral na tenkom plátne obrazy kostlivcov a duchov, zväčšoval a zmenšoval ich tváre a pohyboval nimi. Tento prevratný spôsob animácie v spojení s pôsobivým námetom vyvolával v divákoch obrovské vzrušenie a pocit hrôzy.

Fenakistoskop vynájdený v roku 1832

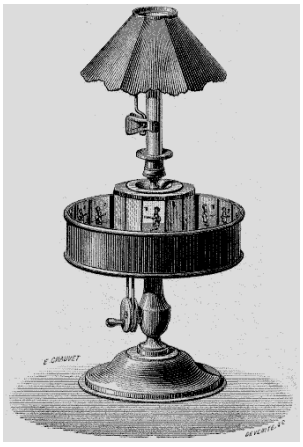

Stereoskop vynájdený v roku 1838

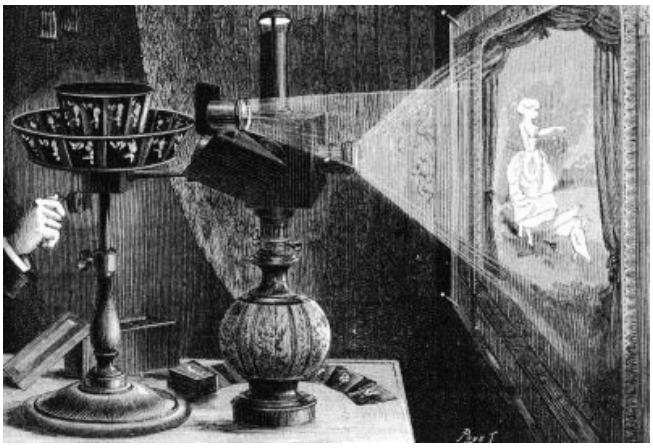

Zootrop vynájdený v roku 1836

Roku 1879 - anglický fotograf Eadweard Muybridge (1830-1914) vytvoril tzv. zoogyroskop/zoopraxiskop, ktorým premietal fotografické sekvencie na stenu rýchlo za sebou tak, že vyvolávali ilúziu pohybu.
Roku 1881 - Francúz Étienne Marey (1830-1904) zostrojil kameru, ktorá zachytávala obrázky na rotujúci kotúč.

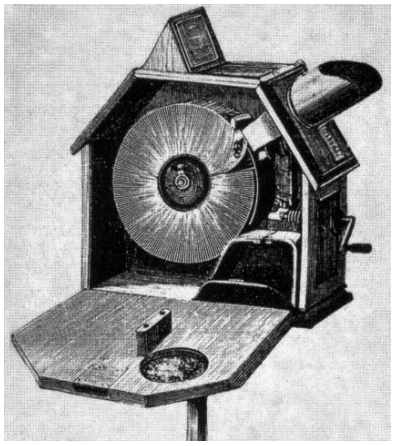
Praxinoskop z roku 1876

Premietanie pomocou praxinoskopu

Tachyskop z roku 1887

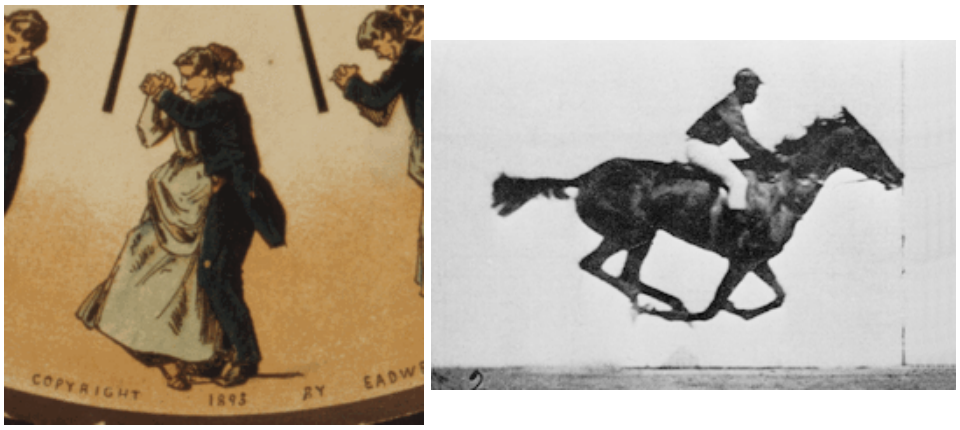

Mutoskop z roku 1890

Muybridgeho zoopraxiskop

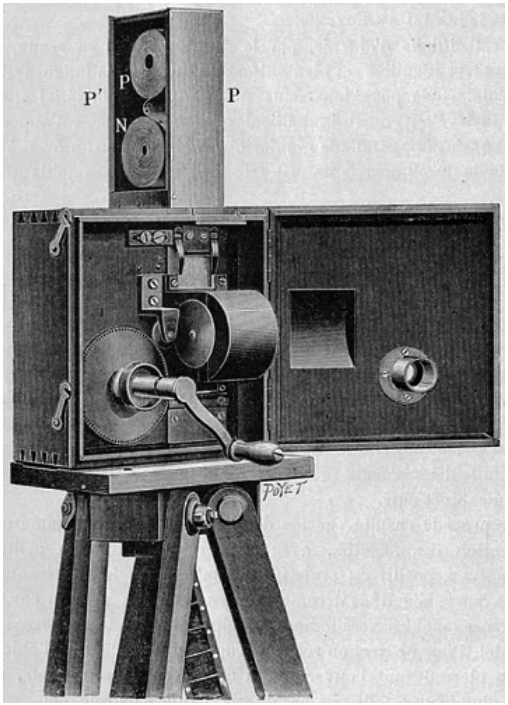
Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Obrázky pohyblivé vďaka Muybridgeho zoopraxiskopu

ZAČIATKY HISTÓRIE (1895-1908)

- na rozdiel od ostatných druhov umenia[1], dátum **zrodu filmu** môžeme určiť presne na rok a deň. Roku 1895 premietli Auguste a Louis Lumiérovci (1862-1954, 1864-1948) v Paríži prvé krátke filmy, zachycujúce každodenné výjavy zo života[2]. Bratia dali svojmu vynálezu názov kinematograf. Zanedlho potom vyučili viacerých kameramanov a poslali ich nakrúcať zaujímavé zábery zo života ľudí v rôznych končinách sveta a premietať ich,

Lumiérových kinematograf

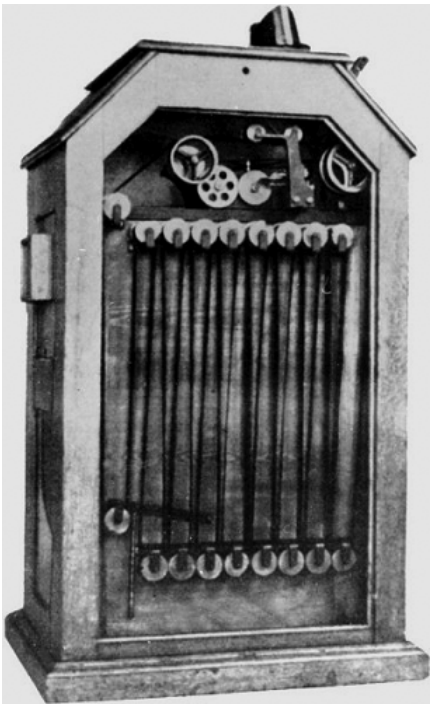
- filmu sa postupne chopili obchodníci, ktorí putovali z miesta na miesto a premietali krátke zábavné nemé filmy v jarmočných budovách, hostincoch, zábavných zariadeniach[3],
- ako dôsledok spriemyselňovania filmovej tvorby sa objavila funkcia producenta[4] filmu, v rokoch 1905-1908 sa začali budovať prvé kiná a kinosály. V tom období vznikli aj prvé podniky a spoločnosti na výrobu filmov, požičovne, ktoré filmy kupovali a požičiavali alebo predávali majiteľom kín,
- už v tej dobe sa vo filmoch objavilo násilie,
- filmové programy sa predlžovali a obohatili sa o hudobný sprievod. Pri premietaní hral klavirista alebo menší orchester.

Udalosti tej doby

Roku 1895, 28. decembra - premietli auguste a Louis Lumiérovci v Paríži prvé krátke filmy.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Roku 1889 - William Friese-Greene vyrobil prvú filmovú kameru a premietačku. Pre zachytenie pohyblivých obrázkov použil nový materiál - celuloid. Jeho prístroj zdokonalil a uviedol do prevádzky v roku 1891 Edison. Nazval ho kinetoskop.

Edisonov kinetoskop

Roku 1896 - prvý hororový film *Strašidelný hrad* natočil Georges Méliés.
Roku 1897 - Méliés nakrútil film: *Klaun a automat* - prvý film s robotickou postavou.
Na začiatku 20. storočia - sa v USA objavili prvé kreslené filmy. Priekopníkmi boli bratia Fleischerovci.
Roku 1903 - bol na striebornom plátne uvedený prvý western - *Veľká vlaková lúpež*.
Roku 1905 - v USA bolo otvorené prvé niklákové kino[5].
Roku 1907 - vzniklo v Spojených štátoch amerických (USA), v Kalifornii, na predmestí Los Angeles prvé veľké stredisko filmovej tvorby - Hollywood. Najvýraznejším strediskom amerického filmového priemyslu bol až do roku 1913.

ZAČIATKY FILMOVEJ RÉŽIE (1908-1918)
- spočiatku film nakrúcal jeden človek - kameraman. Keď sa začali nakrúcať zložitejšie príbehy, ukázala sa potreba umeleckého i vedúceho práce - režiséra. Medzi prvých režisérov patrí Francúz George Méliés (1861-1938), ktorý vynašiel trikový film, a Američan Edwin Porter, zakladateľ dobrodružného filmu zvaného western. Natočil film *Prepadnutie vlaku*,
- prvým naozaj významným režisérom sa stal Američan David Wark Griffith (1875-1948), ktorý vo svojich filmoch *zrodenie národa* (1915) a *Intolerancia* (1916) začal používať nové vyjadrovacie prostriedky - polocelok, detail a veľký detail. Filmoví režiséri sa v tomto období učili vyjadrovať vo filmoch dramatickosť, napätie a humor,
- charakteristickými filmami boli krátke grotesky (burlesky), v tvorbe ktorých vynikol najmä Charlie Chaplin (1889-1977). Režíroval ich a zároveň v nich hral nezabudnuteľnú postavičku tuláka Charlieho.
Udalosti tej doby
Roku 1908, 17. novembra - francúzska filmová výrobňa Film d'Art založená bankou bratov Lafittovcov (1907-1911) uviedla premiéru svojho prvého filmu *Zavraždenie vojvodu de Guisse*. tento dátum sa označuje **za zrod filmového umenia**.
V rokoch 1908-1913 - bol jedným z hlavných režisérov spoločnosti Biograph David Wark Griffith. Mal súčasne umelecký dozor nad celou produkciou a nakrútil pre ňu asi 480 krátkometrážnych filmov.
Roku 1913
 bola pri výrobe filmu použitá technika zadnej projekcie,
- Charlie Chaplin dokončil svoj prvý film.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Roku 1915 - nakrútil film *Portrét Doriana Graya* a postavu lorda Henryho v ňom stvárnil Vsevolod Emilievič Mejerchold (1874-1940).
Roku 1918 - vznikli veľké americké filmové spoločnosti, napríklad Paramount či Metro-Goldwyn-Mayer (MGM), ktoré ovládli svetové filmové trhy. Založili ich väčšinou prisťahovalci z európskych štátov, ktorý našli v USA lepšie podmienky pre filmové podnikanie.

VRCHOLNĚ OBDOBIE NEMÉHO FILMU (1918-1927)
- v Európe bolo v tomto období niekoľko stredísk filmovej tvorby:
Škandinávske štáty: vo Švédsku tvorili režiséri Victor Sjöström a Mauritz Stiller. Stiller roku 1924 vo filme *Gösta Berling* uviedol prvý raz herečku Greta Garbo (1905-1990). V Dánsku v roku 1928 nakrútil vynikajúci film *Panna orleánska* Carl Theodor Dreyer,
Nemecko: bezprostredne po skončení 1. svetovej vojny tu vzniklo niekoľko významných diel navodzujúcich hrôzu a strach z neznámych síl, a to v zaujímavom výtvarnom predvedení tzv. nemecký filmový expresionizmus. Predstaviteľmi tohto smeru boli režiséri Róbert Wiene (*Kabinet doktora Caligariho*, *Orlakove ruky*), Fritz Lang (*Doktor Mabuse, dobrodruh*), Paul Leni (*Kabinet voskových figúr*), Wilhelm Friedrich Murnau (*Upír Nosferatu*). Ich filmy boli zlovestnou predtuchou fašizmu k moci. V tomto období vzniklo v Nemecku aj niekoľko realistických diel so sociálnou tematikou, napríklad film Georga Wilhelma Pabsta *Ulička, kde niet radosti*,
Francúzsko: pôsobil tu priekopník filmovej teórie Ricciotto Canudo (*Manifest siedmeho umenia*) a tvorili viacerí režiséri: Jean Epstein (1897-1953/*Červená krčma*, *Verné srdce*), René Clair (1898-1981/*Paríž spí*, *Medzihra*), Jean Renoir (1894-1979/*Život bez radosti*, *Dievča od vody*), Abel Gance (*Desiata symfónia*, *Napoleon*),
Anglicko: prevládal tu dokumentárny film (britská dokumentárna filmová škola).
Udalosti tej doby
V 20. rokoch
- vznikli aj viaceré vrcholné diela amerického nemého filmu. Dlhometrážne veselohry plné situačnej komiky a gagov vytláčali dovtedy obľúbené krátke grotesky. Medzi najvýznamnejších tvorcov patria Charlie Chaplin (*Kid*, *Zlaté opojenie*), Buster Keaton zvaný Frigo (1896-1966), Harold Lloyd, Mack Sennet, Stan Laurel (1890-1965) a Oliver Hardy (1892-1957). Americký film až do príchodu zvuku ovládal 80 % filmových svetových trhov,
- v tomto čase sa zrodila sovietska kinamatografia. Začínala tvorbou dokumentárnych filmov. Nakrúcal ich najmä Dziga Vertov. Hrané filmy režisérov Sergeja Ejzenštejna (1898-1948/*Štrajk*, *Krížnik Poťomkin*, *Desať dní, ktoré otriasli svetom*), Alexandra Dovženka (1894-1956/*Arzenál*, *Zvenigora*, *Zem*) zobrazili na filmovom plátne kolektívneho hrdinu,
- k najpopulárnejším zjavom nemého filmu patril Valentino Rodolpho (1895-1926),
- ako filmový žáner sa vyvíjal horor. Najvďačnejšími témami hororových filmov boli diabli, čarodejnice, duchovia, kostlivci a rôzne literárne postavy: *Golem* (H. Galeen), *Gróf Dracula* (H. Galeen, C. T. Dreyer, P. Leni, T. Browning, T. Fisher), *Dr. Frankenstein* (J. Whale, T. Fisher), *Dr. Jekyll a pán Hyde* (R. Mamoulian, V. Fleming) a tie boli veľmi často zasadené do prostredia strašidelných domov a temných hradov[6]. No nie sú to iba postavy literárnych diel a legiend, ktoré sú spracovávané. Veľmi pôsobivé hororové príbehy vznikajú na číro vyfantazírované témy, pričom konkrétna obluda sa ani neobjaví. Je to samotný dej a ešte viac atmosféra deja, čo spôsobuje neznesiteľné napätie a obavy ústiace do hrôzy. Práve tento spôsob si neskôr vybral Alfred Hitchcock[7].
Roku 1922 - sa narodil francúzsky herec Gérard Phillipe (1922-1959).
Roku 1924 - prenášal John Logie Baird televíziou obrysy predmetov. O rok neskôr boli pri prenose rozoznateľné ľudské tváre a v roku 1926 už aj pohybujúce sa predmety[8].
Roku 1925 - Sergej Ejzenštejn režíroval film *Krížnik Poťomkin*.
Roku 1926
- sa škótsky inžinier John Logie Bairt stal prvým človekom, ktorý dokázal zobraziť na televíznom tienitku pobybujúce sa predmety. Jeho mechanický systém zdokonalil ruský mechanik Vladimír Zvorykin,
- Fritz Lang (1890-1976) natočil film *Metropolis*. Ide o prvý film, kde vystupuje robot.
Roku 1927
- film po prvýkrát prehovoril, vlastne zaspieval. Film *Džezový spevák*, bol zároveň prvým celovečerným filmom.
V rokoch 1927-1938 - tvorili osobitú komickú dvojicu klaunov Jan Werich (1905-1980) a Jiří Voskovec (1905-1981).
Roku 1927
- nakrútil ruský režisér Sergej M. Ejzenštejn film *Desať dní, ktoré otriasli svetom*.
Roku 1928
- skonštruoval Vladimír Zvorykin moderný, výlučne na elektronike založený, televízor,
- Američan Walt Disney (1901-1966) vytvoril pre film *Parník Willie* svoju najpopulárnejšiu kreslenú postavičku Mickey Mouse,

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Roku 1929
- Americká akadémia filmového umenia a vedy udelila prvých „Oskarov“ za umelecké a technické zložky filmov[9] (udeľovať iným ako americkým filmom sa začala udeľovať až po II. svetovej vojne).

ZAČIATKY A ROZVOJ ZVUKOVÉHO FILMU (1930-1945)
- roku 1927 film po prvýkrát prehovoril, vlastne zaspieval. Bolo to v americkom filme *Džezový spevák*. Kým nemému filmu, ktorý všetko vyjadroval gestami a mimikou, rozumel celý svet, zvukový film túto výhodu stratil. Nadobudol však nové rozmery, veď zvuk je neoddeliteľnou súčasťou života,
- z postupov, ktoré využívajú maliari na sklo, bola vyvinutá nová filmárska technika - kreslená maska,
- v prvých zvukových filmoch sa veľa spievalo a tancovalo. Film sa v mnohom podobal divadlu. Diváci prijali zvukový film s nadšením. Navzdory tomu, že niektorí tvorcovia sa proti zvukovému filmu bránili, v polovici 30. rokov definitívne nad nimi zvíťazil,
- v USA sa v tomto období popri množstve zábavných filmov nakrúcali aj závažné, život pravdivo zobrazujúce dramatické príbehy, napríklad *Verejný nepriateľ* režiséra Mervyna Le Roya, *Zjazvená tvár* Howarda Hauksa, *Chlieb náš každodenný* Kinga Vidora, *Bolo raz zelené údolie* Johna Forda. Hrali v nich svetoznámi herci Spencer Tracy (1900-1967), Paul Muni (1895-1967), Joan Crawfordová (1904-1977), Clark Gable (1901-1960), Henry Fonda (1905-1982) či Gary Cooper (1901-1961),
- sovietsky film v 30. rokoch prešiel veľkými zmenami. Zatiaľ čo v nemom období prevládali príbehy kolektívnych hrdinov, v zvukovom období sa dostali do popredia príbehy jednotlivcov. Grigorij Alexandrov nakrútil hudobné komédie *Cirkus* a *Celý svet sa smeje*, Grigorij Kozincev a Leonid Trauberg film *Trilógia o Maximovi*. K popredným hercom vtedy patrili Nikolaj Čerkasov (1903-1966), Boris Babočkin (1904-1975), Boris Ščukin (1894-1939), Nikolaj Simonov (1901-1973), Tamara Makarovová (1907-1997) a Ľubov Orlovová (1902-1975),
- úspech dosahoval aj francúzsky film dielami René Claira (*Milión*, *Nech žije sloboda*), Jeana Renoira (*Na dne*, *Veľká ilúzia*) a Marcela Carného (*Nábrežie hmiel*, *Návšteva z temnôt*). Najvýznamnejším hercom bol Jean Gabin (1904-1976),
- v Anglicku sa rozvíjala najmä škola dokumentárneho filmu, no popri nej producent Alexander Korda vyrábal kostýmové životopisné veľkofilmy (*Šesť žien Henricha VIII.*). Svoju tvorbu začínal majster filmového hororu Alfred Hitchcock (1899-1980), ktorý sa neskôr usadil v USA,
- v Nemecku do nástupu Hitlera vzniklo niekoľko realistických diel, medzi ktorými vynikol film Slatana Dudowa *Kuhle Wampe*. Počas obdobia fašizmu[10] vznikali v Nemecku iba bezvýznamné filmy slúžiace fašistickej propagande.

Udalosti tej doby
Roku 1930 - dosiahla medzinárodný úspech úlohou kabaretnej speváčky vo filme *Modrý anjel* Marlene Dietrichová (1901-1992).
Roku 1932 - sa v Benátkach uskutočnil prvý filmový festival na svete. Počas prvého ročníka festivalu sa ceny ešte neudeľovali. Jeho program tvorilo 29 dlhometrážnych filmov a 14 krátkometrážnych filmov.
Roku 1933
- bola prvýkrát uvedená Lorcová *Krvavá svadba*,
- bola vo filme *King Kong* prvý raz naplno využitá technika pohyblivej kamery.

Roku 1934
- Leni Riefenstahlová (1902-2003) režírovala *Triumf vôle*,
- sa v kinách objavila komická postavička s modrými očami a žltými nohami oblečená v námorníckej košeli so štyrmi gombíkmi - Káčer Donald.

Roku 1935
- český režisér a scenarista Martin Frič (1902-1968) nakrútil významné dramtické dielo *Jánošík*,
- bol systémom Technicolor nakrútený prvý farebný celovečerný film.

Roku 1936 - začalo vo Veľkej Británii prvé pravidelné televízne vysielanie. Vysielať začala spoločnosť BBC (British Broadcasting Corporation).
Roku 1937 - bol uvedený prvý celovečerný kreslený film *Snehulienka a sedem trpaslíkov*. Jeho režisérom bol Walt Disney.
Roku 1939
- bol prvýkrát sfilmovaný román *Odviate vetrom* (bol to jeden z najúspešnejších filmov histórie),
- sa v kinách objavil americký film s námetom Občianskej vojny v Amerike *Juh proti severu* a mal obrovský úspech,
- sa preslávil svojím kaskadérskym kúskom vo filme *Prepadnutie* Yakima Canutt (1895-1986). V priebehu deja preskočil zo svojho bojového poníka na jedného zo šiestich koní, ktoré ťahali dostavník. Hlavný hrdina John Wayne doňho strelil, Canutt spadol medzi kone a tie ho vliekli za sebou, kým sa nepustil. Dostavník sa cez neho

prehnal a Canutt ležal medzi kolesami. Potom sa s námahou postavil na nohy.

DRUHÁ SVETOVÁ VOJNA (1939-1945)

- roky 2. svetovej vojny, najmä v krajinách podrobených fašistami priniesli úpadok filmovej tvorby,
- sovietske filmové štúdiá sa presťahovali z európskej časti Sovietskeho zväzu do ázijských miest, kde vznikali nové filmové diela s vojnovou a protivojnou tematikou. Jedným z najlepších bol film *Ona bráni vlasť* režiséra Fridricha Ermlera,
- aj v USA vzniklo niekoľko dobrých filmov o vojne (*Perute pomsty*) Howarda Hawksa a dokumentárny seriál *Za čo sme bojovali*, nakrútený pod vedením Franka Capru.

Udalosti tej doby

V 40. rokoch - bol vďaka trojhlavému procesu zdokonalený systém zadnej projekcie.
Roku 1940 - vznikla úderná protivojnová satira Charlieho Chaplina *Diktátor*.
Roku 1941 - Orson Welles (1915-1985) režíroval, napísal a hral vo filme *Občan Kane*. Ide o najlepší film Orsona Wellesa, priekopnícky bol najmä kamerou Gregga Tolanda.
Roku 1943 - diváci zhliadli film *Casablanca*.

VEĽKÝ ROZKVET PO ROKU 1945

- po 2. svetovej vojne sa nielen zvýšila tvorba filmov v tradičných filmových krajinách[11], ale vznikli aj nové národné kinematografie v Ázii, Latinskej Amerike a Afrike. Nebývalý rozkvet zaznamenal taliansky film, kde sa zrodil nový umelecký prúd - neorealizmus. Svoje najlepšie diela o vojne, proti vojne a o nádejach ľudí na lepší život vytvorili Roberto Rossellini (*Rím, otvorené mesto*), Vittorio de Sica (1901-1974), Giuseppe De Santis (*Rím o jedenástej hodine*, *Niet mieru pod olivami*), Luchino Visconti (1906-1976/*Zem sa chveje*, *Rocco a jeho bratia*),
- vo Francúzsku sa postupne presadili mladí režiséri Jean-Luc Godard (*Na konci s dychom*), Alain Resnais (*Hirošima, moja láska*), Francois Truffaut (*Nikto ma nemá rád*), Claude Chabrol (*Bratranci*). Ich filmy zväčša nastoľovali príbehy zo života mladých ľudí. Kritika ich nazvala novou vlnou,
- v USA starší režiséri pokračovali v tvorbe dramatických filmov o vojne, kriminálnych príbehou, muzikálov, komédií, westernov. Významné diela nakrútili Alfred Hitchcock (*Okno do dvora*, *Vtáci*, *Topaz*), Elia Kazan (1909-2003/*Bumerang*, *Na východ od raja*, *Amerika, Amerika*), Billy Vilder (*Sounset boulevard*, *Niekto to rád horúce*), William Wyler (*Najlepšie roky nášho života*, *Ako ukradnúť Venušu*), Stanley Kramer (1913-2001/*Útek v reťaziach*). Po nich nastúpili mladší režiséri, ktorí začali tvoriť v 60. a 70. rokoch: Sydney Lumet (*Dvanásť rozhnevaných mužov*), John Schlesinger (*Polnočný kovboj*, *Svatba*), Sidney Pollack (*Kone sa tiež strieľajú*), Francis Ford Coppola (1939/*Krstný otec*, *Rozhovor*),
- v sovietskej kinematografii sa popri starších tvorcoch, ako boli Sergej Gerasimov (*Tichý Don*, *Pri jazere*), Michail Romm (*Deväť dní jedného roku*), Michail Kalatozov (*Žeriavy tiahnu*, *Neodoslaný list*), Grigorij Kozincev (*Hamlet*), postupne prihlásili režiséri mladších generácií: Grigorij Čuchraj (*Štyridsiaty prvý*, *Balada o vojakovi*), Sergej Bondarčuk (1920-1994/*Osud človeka*), Stanislav Rostockij (*... a rána sú tu tiché*), Andrej Tarkovskij (1932-1980/*Ivanovo detstvo*, *Andrej Rubľov*), Larisa Šepiťková (*Pot*), Georgij Danelija (*Chodím po Moskve*), Marlen Chucijev (*Mám dvadsať rokov*), Jurij Iljenko (*Biely vták s čiernym znamením*), Vasilij Šukšin (1929-1974/*Červená kalina*), Otar Ioseliani (*Žil spievajúci drozd*), Elem Klimov (*Choď a pozeraj sa*),
- rozvoj zaznamenali aj kinematografie ďalších krajín. Svojim dielom si získal sverový úspech švédsky režisér Irgman Bergman (1918-2007), španielsky režisér usadený v Mexiku Luis Bunuel (*Viridiana*), ďalší španielsky režisér Carlos Saura (*Anna a vlci*, *Carmen*), poľskí režiséri Andrzej Munk (*Človek na koľajniciach*), Andrzej Wajda (*Popol a diamant*) a Jerzy Kawalerowicz (*Matka Johana od anjelov*), maďarský režisér István Szabó (*Mefisto*). Na medzinárodných festivaloch získali uznania filmy Japonca Akira Kurosawu (*Rašomon*, *Dersu Uzala*) a Inda Satjadžita Raya (*Žalospev cesty*, *Pieseň o apuovi*).

Udalosti tej doby

Roku 1945 - dosiahol veľký úspech v hlavnej úlohe filmu *Deti raja* Jean-Louis Barrault (1910-1994).
Roku 1946

- sa uskutočnil prvýkrát filmový festival v Cannes,
- sa uskutočnil v Karlových Varoch filmový festival s medzinárodnou účasťou. O dva roky neskôr sa už konal pod názvom Medzinárodný filmový festival Karlove Vary.

Roku 1948 - De Sica režíroval film *Zlodeji bicyklov*.
Roku 1947

- sa hrala *Električka zvaná túžba* od Williamsa Tennesseeho. Triumfálny úspech v nej dosiahol Marlon Brando (1924-2004),
- cenu za hudbu k filmu *Siréna* získal na MFF v Benátkach Čech Emil František Burian (1904-1959).

V 50. rokoch - si veľkú popularitu získala filmovou úlohou princeznej Sisi Romy Schneiderová (1938-1982).

Roku 1951
- film *Mzda strachu* preslávil aj ako herca už vtedy známeho francúzskeho speváka Yvesa Montanda (1921-1991),
- upozornila na seba filmom *Pozor! Banditi!* režiséra C. Lizzaniho Gina Lollobrigida (1927),
- Japonec Osamu Tezuka publikoval prvý diel kresleného seriálu o chlapcovi-robotovi *Tetsuwan Atom*, ktorý sa stal neskôr známy ako Astro Boy.
Od roku 1952 - bola jednou z najväčších hviezd amerického filmu Marilyn Monroe (1926-1962).
Roku 1954
- debutoval vo filme Lino Ventura (1919-1987),
- film *Dievča z vidieka* zoznámil svet s hereckým umením Grace Kellyovej (1929-1982),
- Kurosawa režíroval *Sedem samurajov*.
Roku 1956
- predviedol zamestnanec americkej spoločnosti Ampex Rus Alexander Ponatiev prvý funkčný videorekordér, ktorý bol vzápätí široko využívaný v televíznych a filmových štúdiach,
- bola vytvorená filmová postava robota Robby, prvá pozitívna robotická postava vo filme,
- spoločnosť Zenith Radio Corporation predviedla prvé diaľkové televízne ovládanie,
- Bergman natočil film *The Seventh Seal*,
- za filmovú verziu muzikálu *Kráľ a ja* získal Oscara Yul Brynner (1920-1985),
- film *...a boh stvoril ženu* znamenal začiatok závratnej kariéry Brigitt Bardotovej (1934),
- český výtvarník, animátor a režisér Zdeněk Miler vytvoril slávnu rozprávkovú postavičku - Krtka.
Roku 1958 - hral vo filme *Mačka na rozpálenej plechovej streche* americký herec, režisér a producent Paul Newman (1925-2008).
Roku 1959 - bol nakrútený film *Ben Hur*, ktorý získal až 11 Oscarov. Hlavnú úlohu vo filme hral Charlton Heston (1923-2008).
Roku 1960
- Jean Luc Godard režíroval film *Na konci s dychom*,
- na MFF v Cannes získala za herecký výkon vo filme *Vrchárka* hlavnú cenu Sofia Lorenovaná (1934),
- za scenár k filmu *Byt* získali Oscara I. A. L. Diamond a Billy Wilder (1906-2002),
- nakrútil svoj päťdesiaty film anglický režisér pôsobiaci v USA Alfred Hitchcock. Hrôzostrašný a napínavý horor mal názov *Psycho*.
Roku 1961
- Fellini (1920-1993) režíroval film *Osem a pol*. Do hlavnej úlohy obsadil Claudiu Cardinaleovú (1938),
- ako režisér filmu *Accattone* debutoval taliansky scénarista a spisovateľ Pier Paolo Passolini (1922-1975).
Roku 1962 - sa zrodil hrdina James Bond. V prvom a v šiestich ďalších dieloch filmov[12] o agentovi 007 hral hlavnú úlohu Sean Connery (1930).
Roku 1963
- celý svet spoznal vďaka veľkofilmu *Kleopatra* herečku Elizabeth Taylorovú (1932-2011),
- BBC začala vysielať televízny sci-fi seriál *Doctor Who*, v ktorom vystupoval robotický pes K-9 a ďalšie kybernetické bytosti Cybermani a Dalekovia.
Roku 1964
- film *Grék Zorba* priniesol legendárnu rolu americkému hercovi a režisérovi Anthonyovi Quinnovi (1915-2001),
- sa po uvedení hudobnej komédie *Dáždničky zo Cherbourgu* medzi najvyhľadávanejšie herečky francúzskeho filmu zaradila Katherine Deneuveová (1943).
Roku 1966 - režíroval filmové spracovanie Hrabalovej novely *Ostře sledované vlaky* Jiří Menzel (1938). Získal zaň Oscara.
Roku 1968
- Kubrick (1928-1999) režíroval film *Vesmírna Odysea*,
- európsky western *Vtedy na západe* preslávil Charlesa Bronsona (1921-2003).
V 70. rokoch
- sa stal jedným z najpopulárnejších francúzskych hercov Gérard Depardieu (1948),
- vďaka televíznemu seriálu *Ulice San Francisca* zíslal veľkú popularitu Michael Douglas (1944).
Roku 1970 - získal Oscara za celoživotné dielo Cary Grant (1904-1986).
Roku 1971
- vo filme *Francúzska spojka - Štvanica* podal špičkový filmový výkon americký herec Gene Hackman (1930)[13],
- sa v televíznom seriáli predstavil ako detektív *Columbo* americký herec Peter Falk (1927-2011),
- Kubrick režíroval *A Clockwork Orange*.
Roku 1972 - Francis Ford Coppola (1939) režíroval film *Krstný otec*.
Roku 1974

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

- získal svojho prvého Oscara Robert De Niro (1943),
- sa vo filme *Muž so zlatou zbraňou* (1974) s Jamesom Bondom prvý raz objavili zábery autohavárie, vopred prerátané počítačom.

Roku 1975

- bol uvedený film režiséra Stevena Spielberga (1946) *Čeľuste*, v ktorom bola použitá maketa žraloka v životnej veľkosti. Jej použitie prinieslo na plátna kín hrôzostrašné efekty,
- do kín sa dostal film *Prelet nad kukučím hniezdom*, v ktorom hlavnú rolu hral Jack Nicholson (1937),
- prvý významnejší úspech dosiahol poľský režisér Krzysztof Kieslowski (1941-1996).

Roku 1976 - sa zrazu preslávil ako hlavný predstaviteľ a scenárista filmu zo zákulisia profesionálneho boxu Rocky Sylvester Stallone (1946).

Roku 1977

- *Hviezdne vojny* sa stali najväčším „finančným trhákom" v histórii.

Roku 1980

- vyvinula japonská spoločnosť Sony Corporation prístroj nového typu s kamerou a záznamovým zariadením s videokazetou v jednom - kamkodér. Predávať sa začal v roku 1982,
- sa kreslený film *Nu pogodi!* stal najpredávanejším ruským filmom do zahraničia. Jeho režisérom bol Viačeslav Kotenočkin (1927-2000).

V 80. rokoch

- v Spielbergových filmoch o Indiana jonesovi hral hlavnú a medzi divákmi obľúbenú postavu Harrison Ford (1942),
- získal popularitu za dobrodružné komédie Danny De Vito (1944).

Roku 1981 - získala štvrtého Oscara[14] Katharine Hepburnová (1909-2003) za úlohu vo filme *Na zlatom jazere*.

Roku 1982 - *E. T. - Mimozemšťan* sa stal finančne najúspešnejším filmom.

Roku 1983

- sa v USA začal televízny signál šíriť prostredníctvom satelitu.

Roku 1984

- získal 8 Oscarov filmový prepis Miloša Formana (1932) hry P. Schaffera *Amadeus*,
- sa presadil aj v americkom filme austrálsky herec Mel Gibson (1956),

Roku 1988 - hral Arnold Schwarzenegger (1947) hlavnú postavu v prvej časti komerčne veľmi úspešnej sci-fi trilógie *Terminátor*.

Roku 1986

- režisér John Badham nakrútil prvú časť filmu *Číslo 5* žije o robotovi Johnny 5.
- pri prvom udeľovaní európskych filmových cien v Západnom berlíne, tzv. Félixov, získal túto trofej ako uznanie za celoživotné zásluhy o filmové umenie Marcello Mastroianni (1924-1996),
- získal výročnú cenu AFI (American Fim Institute) Gregory Peck (1916-2003),
- mal premiéru americký film s Dustinom Hoffmanom (1937) v hlavnej úlohe *Rain Man*.

Roku 1989 - sa po uvedení filmu *Smrtonostná pasca* stal filmovou hviezdou Bruce Willis (1955).

Roku 1991 - získal film *Tanec s vlkmi*, režiséra a herca hlavnej úlohy Kevina Costnera (1955), 7 Oscarov.

Roku 1992

- vo filme *vôňa ženy* hral slepého amerického plukovníka Al Pacino (1940),
- získal Clint Eastwood (1930) Oscara za réžiu filmu *Nezmieriteľní*,
- detský svet kreslených rozprávok ovládli *Ninja-korytnačky*: Leonardo, Michelangelo, Raffaelo a Donatello. Boli vyučené v japonskom bojovom umení nindžutsu, ktorému ich naučil majster Splinter. Používali ho v boji proti hovoriacemu mozgu menom Krang[15], Rockymu, trhačovi Schrederovi a zlosynovi baxterovi.

Roku 1993

- zomrela Aurdey Hepburnová (1929-1993), známa z filmov *Prázdniny v Ríme*[16] a *Raňajky u Tiffanyho*,
- britská kráľovná udelila titul sir hercovi Antony Hopkinsovi (1937),
- film *Jurský park* priniesol najväčší finančný úspech.

Roku 1994 - celý svet očaril film *Forrest Gump* v titulnej úlohe s Tomom Hanksom (1956).

Roku 1997

- získal Oscara film českého režiséra Jana Svěráka (1965) *Kolja*,
- zažiarila vo filme *Votrelec* americká herečka Sigourney Weaverová (1949).

Roku 1999 - hitom sveta filmu sa stalo sci-fi *Matrix*.

Okolo roku 2000 - knižný a filmový svet fascinoval Harry Potter.

Roku 2001 - Steven Spielberg dokončil na základe scenára Stanley Kubrica a na námet poviedky Briana Aldissa film *A. I.*[17].

Roku 2004 - americká filmová spoločnosť 20th Century Fox uviedlo do distribúcie film *Ja, Robot*, nakrútený na

námety z robotických poviedok Issaca Asimova.
Roku 2005 - Chris Wedge dokončil pod hlavičkou 20th Century Fox animovaný film *Robots*.

[1] Ktoré vznikali v dávnych obdobiach ľudskej histórie.
[2] Vlastnú rodinu, robotníkov vychádzajúcich z továrne, vlak prichádzajúci do stanice, človeka, ktorý sa postriekal hadicou...
[3] To je dôvod prečo sa toto obdobie nazýva jarmočná éra filmu.
[4] Staral sa o organizačnú a finančnú stránku pri nakrúcaní filmu. Vyberal scenár, zháňal finančné prostriedky, vyberal režiséra a technické tímy, dozeral na filmovanie, organizoval reklamu.
[5] Volalo sa tak preto, že vstupné do kina bolo 1 niklák.
[6] Napriek rôznym spracovaniam toho istého námetu zachovávajú všetky príbehy isté pravidlá: človek sa premieňa na príšeru po uhryznutí vlkolakom alebo upírom, ktorého, zase naopak, je možné identifikovať a zničiť určitým nemenným spôsobom. Zvláštne je, že napriek tomu, že divák tieto zákonitosti pozná a tiež vie ako sa bude príbeh vyvíjať, je schopný a najmä ochotný báť sa a nanovo prežívať hrôzu a zdesenie.
[7] Jeho postup prebrala neskôr celá rada autorov a režisérov a od neho sa odvíja súčasný psychohoror.
[8] Bairdova televízia v tom čase produkovala 10 obrázov za sekundu. Súčasný štandard je 25 obrázkov za sekundu.
[9] Aj za filmy natočené v rokoch 1927-28.
[10] V rokoch 1933-1945.
[11] Myslí sa USA, Taliansko a Francúzsko.
[12] Z úspešnej a nekonečnej série.
[13] Získal zaň Oscara.
[14] Ako jediná žena.
[15] Vynašiel mutagén, ktorý premenil korytnačky.
[16] V roku 1953 zaň získala Oscara.
[17] *Artificial Inteligence*.

Dobré, použiteľné stránky:
· ***Optické hračky 19. storočia***

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania